

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

De directione cordis

[urn:nbn:de:bsz:31-300776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300776)

Incipit tractatus

doctoris solatorij magistri Johannis de g. risonno Cancellarij parisiens. de directio ne seu recitudine cordis.

Confitebor tibi in directione cordis. Pollicetur h psalmista persona in se gerens anime cui insubet fidelis deuote loque ris deo r confidentis in eo. Al potius hebraico more. futur indicari po nif hic optatum loco. qsi vor sit no pmitte ris h optans. atqz orans. cu dicit. Confite bor tibi in directione cordis. Proclamat i eode spu rapt in anagogicos excessus qui psallendo ait. qz bon isrl de his q recto sut corde. Felix plane cor directu r rectu i dno Sz in directione r rectificatione crebrius beu fallimur putates nos rectu cor hre/cu varie distortu e. qz iusticia nram volentes statuere iusticie dei no sum? subiecti. Pro perea diligenter attede tu medians que ad modu deo confiteberis in directione cordis. Vide qd sequitur. In eo q didici iudicia iu sticie tue. Dix vero si qs gloriari audeat sedidicisse iudicia iusticie dei q sunt vtiqz abyssus multa. q incoprehensibilia q r ter ribilia sunt sup filios hoim. Sz pfecto satis est cordi saltu fido r simplici/ no curiosa p/ seruatione sed huili deuotione/ ofiteri do cu ppha dicedo. Iustus es dñe r rectu iudicij tuu. Item iudicia dñi vera iustifica ta in semetipsa. Et rursus iusticie dñi recte lenificates corda.

Consideratio. I.

Fundamentu igit directionis cor dis e meditatio recitudinis diui ne iusticie q est ppetua r vltas vo luntas reddes vnicuiqz qd suu e. Hinc eniz p sursit ordo. Qui est pariu dispariug res riu sua vnicuiqz tribuens dispositio. Hinc psequeter oris par. q nihil aliud e qz ordis tranquillitas ppretea bene enuciatum est. q opus iusticie e par. r q iusticia r par oscu late sunt.

Consideratio. II.

Eslet aut gratissimu hac p singu las res meditari iusticia. ordine. r pacem. sed transeat meditatio cor dis vt dirigatur ad participatam iusticia que describitur habitus vel quasi habitus

per quem inclinatur cor habentis ipsum/ reddere vnicuiqz quod suum est Quam iu sticiam diuiserunt philosophates in com mutatiuam r distributiua/ q suis no de fuerint qui iusticiam dixerint omnem vir tutu. Recte profus. si de legali iusticia sub generalitate locuti sunt. q quide ro est red dere vnicuiqz qd suu e. Cotinet itaqz sub h ambitu virt? ois tam prudencia que e re/ tra ro agibiliu/ qz temperantia q e modera/ tric passionu/ qz cupiditabiliu/ qz fortitudo q est mediatrix inter audacia r timore/ qz iu sticia put e picularis virt? respiciens q mu/ tationes in peijs/ r distributiones pro meri tis quatinus recte fiant.

Considera. III

Osset ofestim fieri fmo de directo ne cordis in hac piculari r dupli/ ci iusticia/ cui solet aduersari quasi duplex pestis lenifera. Contraria itaqz co/ mutatiue tractus vsurarius q ad tempo/ ralia/ r simoniacus q ad spualia. Porro iu sticia distributiua vulnerat r inficiat pro/ motio remuneratioqz male meritoz in rep. ecciastica r spuali. Sed videam? in pms velutin radice vel fonte quid cordis sit re/ citudo. seu directio.

Consideratio. IIII

Directio cordis attenditur penes conformitatem ad recitudinem p me r vniuersal regule/ quam ee co stat inobliquabilem/ nec a recitudine proz/ sus flexibilem/ que admodum tortuosa re/ diguntur r rectificantur ad normam recta per applicationem. Et quoniaz natura to ta dirigitur in suis motionibus r actonibz ad hoc agente infallibili r inobliquabili. naturam omnem directam r rectam/ vt ta lis est/ fore necesse est. Et hoc est corollari/ um seu porisma pulcerrimum. Propterea concluditur a sapiente/ r apud boetium a phia. q sapientia attingit a fine vsqz ad fi/ nem fortiter r disponit omnia suauiter.

Consideratio. V.

Hanc vero directionem nature/ vo/ cauerit aliqui philosophoz/ cir culum intelligibilem prmi boni ad creaturam/ r rursus creature ad suu pn/ cipium/ Et hec meditatio non est discors a nostra si plderetur huiusmodi recurfus

De directione seu

seu reuersio qui vel que fit tãq̃ reflectatur
radius rectus vel perpendicularis in seip̃
so de deo: sum in sursum/ vnde prouenit for
tificatio mirabilis in natura/ quod in spe
culis probatur per exemplum.

Consideratio. VI.

Hanc igitur nature directionem et re
uersionem ad suum principium si
in obliquabiliter/ haberet huma
na voluntas pro statu presenti. eam qui
pe in gloria habebit sed in inferno ab hac
rectitudine tota deficiet. Hunc autem dux
in via sumus dirigitur aliquando/ sed fre
quentius detorquetur per peccatum ab hac
directione/ redditurq̃ tortuosa. ita vt non
sit cum deo suo rectum vel directum cor ei.
Sicut in plurib⁹ sacre scripture locis ver
ba huiusmodi sonant.

Consideratio. VII.

Herunt qui dicerent hanc rectitu
dinem cordis ad deum esse/ vt vel
let homo quicquid vellet deus/ et n̄
aliud vel aliter. Alijs visum est q̃ voluntas
dei non obligat voluntatē creatā ad imita
tionē sui et conformitatem/ et p̃consequens
nec ad suā rectitudinē/ nisi primo sit cog
nita dei voluntas ip̃a. Et deniq̃ q̃ ad eius imi
tationē obliget sub p̃cepto affirmatiuo v̄ ne
gatō. Quod aliqui sic explicat vt cor homi
nis teneatur velle illud quod scit quod de⁹
vult ip̃m velle/ et hoc non solū cōsultiuē vel
permissiuē/ sed p̃ceptiuē vt dictū est. Re
ducitur ergo fm istos tota cordis rectitu
do ad rectitudinem impletionis diuinorū
p̃ceptorū/ que sunt iudicia seu dictamē
na diuine iusticie.

Consideratio VIII.

Herunt quoq̃ quibus hoc nō sa
tis dictum ample videbat. Distin
xerunt igitur triplicem in homine
voluntatem accepto large vocabulo/ fm tri
plicem in homine cognitionem. Est enim
voluntas seu appetit⁹ sensualis/ q̃ potest ali
qualiter ideo dici voluntas qua aptus nat⁹
est obedire ratioi/ iuxta aristotilis verbum
conformiter ad illud dictū de cayn. Sub
ter te erit appetitus tuus/ et tu dominaberis
illius. Non sic autē est in appetitu sensua
li brutorum/ que non habent rationem di

rectricem sibi adiunctam/ p̃pterea passioēs
sensitiuē non eis imputatur nec dicuntur
turpes. Ut superbia in equo. ferocitas in
leone. timiditas in lepore/ astutia in vulpe
et sic de alijs similibus. Est et alia voluntas
vel eadem sed aliter considerata que conse
quitur cognitionē rationis inferioris quā
appellant sancti velut mulierem respectu
portionis superioris quā virū dicūt. De re
spicit leges temporales et cōclusiones que
colliguntur ex sensibus. Sed portio rōis
que superior dicitur conformatur ad leges
eternas. fm has dicitur proprie voluntas
rationis.

Consideratio. IX.

Itaut consequenter p̃dicti q̃ volū
tas cōsequens iudicium rationis
superioris et directionem eius de
bet semper ita esse conformis diuine volū
tati q̃ nuq̃ in aliq̃ sibi remurmuret. nec
de damnatione hominum/ nec de p̃missio
ne peccatorum/ nec de gratie subtractione
Immo nec de sua futura damnatione/ si il
lam deus disposuerit iusto suo iudicio/ ven
turam/ sed dicat humili corde sine murmu
re/ id quod apud damnatos et per eos dici
non potest. Iustus es domine/ et rectum iu
dicium tuum/ cum ceteris similibus. Non
q̃ homo simpliciter et absolute debeat aut
possit de lege ordinata consentire in dāna
tionem suam/ sicut nec in peccatum vel de
sperationem. Sed hec ita sub conditiōe
p̃ponuntur. Quamuis nō expediat apud
multos tales interrogationes particulares
sibi formare/ vel in eis deliberando diu sta
re. Hoc tamen potest fieri vt fm iudicium
rationis superioris nolit in aliquo remur
murare diuinis dispositionibus/ quod fa
cilius est q̃s posituē ea laudare et approbā
do in ratione eis gaudere.

Consideratio. X.

Pro quo ad voluntatem aliā du
plicem/ quo consequitur iudiciū
rationis inferioris et sensualitatis
potest fieri q̃ bonus filius (sic loquitur au
gustinus) velit patrem suum viuere/ que
deus vult mori/ propter quendam nature
tractum et colligationem ad ea que tempo
ralia sunt. Oportet nihilominus hanc du
plicem voluntatem si debet carere vitio/ se
resoluere tandem in eam que sequitur iu

dicium rationis.

Consideratio. XI.

Aplius addamus. Quia natura delectatur in medijs / et tristatur in extremis. colligitur ratio speculatiua canticorum et psalmorum / qui quandoque collaudant rectos corde / et ad leticiam et collaudationem prouocant / ut ibi. *Letamini in domino et exultate iusti. Et gloria mini omnes recti corde. Et iterum. Luctuosa est iusto et rectis corde leticia. Coniungitur autem iusticie et rectitudo cordis ratione predicta. Quoniam iusticia medium tenet / et consistit in quadam rectitudine secundum quam debet rectificari cor atque dirigi.*

Considera. XII

Atendendum est nihilominus quod rectitudo voluntatis humane pro statu vite non stat in indiuisibili / sicut rectitudo voluntatis dei. Et sic stoici ponere voluerunt dicentes equalia esse peccata / quoniam eque deuiat vnum a rectitudine sicut alterum. Exemplum delineae pariter tota vel obliqua. Stat igitur ex moderatione iusticie per diuinam misericordiam que super exaltat iudicium / quod rectitudo voluntatis humane latitudinem aliquam compatitur / infra quam voluntas stans / dicitur semper recta / quousque ad centrum indiuisibile iura modum loquendi predictorum / non pertingat.

Consideratio. XIII

Artus infra latitudinem hanc per miserunt aliqua peccata venialia / dicentes ea non esse contra rectitudinem diuinorum preceptorum / que sunt dei iusticie seu iudicia participata / sicut nec esse dicuntur contra caritatem. Quia non extinguunt eam. Sunt tamen peccata venialia quedam obliquitates / a medijs per que facilius et rectius tenditur ad finem. Non autem tollunt rectitudines finis. Et si non perimunt illam / prepediunt tamen plurimum / super qua re loquitur tractatus alter de vita spiritali docens quod et quousque vota et precepta ordinum seu religionum obligent et se extendant.

Considera. XIII.

Ascendamus consequenter ad particulares casus aliquos quoniam sermones particulares in moralibus / dicente aristotile et teste experientia / magis profunt / ut erudiunt / que ad modum videre est in preceptis medicine / neque tamen oportet tractare de singulis particularibus / quoniam innitita sunt ratio nec differere necesse. Sed in primis sicut directio cordis tendit et terminatur in deum sic et ab eodem habet ortum etc.

Considera. XV.

Venit nos ecce plus sperato verbum de directione cordis in oratione cum annexis. Ad quorum elucidationem ampliore proficit tractatus de meditatione cordis / et alius de ipsius stabilitione. Veniamus consequenter ad alias particulares actiones. Et in primis videamus quis esse debeat cordis directio in adoratione imaginum / quam abusus videtur esse multus apud laicos et seculares / imo et nonnullos apud literatos et religiosos / qui vna imagine citius adorant quam alia. Et hoc solum quod vel venustior / aut pulchrior / aut ornatioz. Unde loquitur ad illa veluti intelligat. Directio finalis presulceda et sepe inculcanda atque predicanda talibus in his et in pluribus alijs / est que habeant intentionem generalem faciendi in huiusmodi adorationibus / illud quod intendit facere ecclesia / quodque plures doctores et sancti patres hominum instituentes et tolerantes facere intendunt / nec figant directionem sui cordis vel intentionem ad aliquod particularem / quin semper habeat cordis promptitudinem ad faciendum ea in his solum que ecclesia et superiores nostri ac priores fieri tradiderunt atque docuerunt.

Consi XVI

Ansceamus quoque statim ultra ad alios cultus sanctorum / qui plurimum superstitiones habere videntur / ita quod nouena fiant / et non septimana / vel quinquena. Quod offeratur tale munus / vel tale. Sic gallus pro pueris / gallina pro puellis / beato Christophoro vel Johanni baptiste quod ad sanctum Wupertum pro morsu canis rabidi fiant inuentur particulares obseruantie / que nullam videntur habere rationem institutionis. Et ita talis ritus transit in superstitionem que nihil aliud est

Handwritten marginal note

De directione seu

¶ Vana religio. Dicitur autem vana quia caret ratione et effectu. Similiter est de his qui sanctus Antonius plus habeat virtutis in curando sacrum ut aiunt ignem quam alii sancti. Rursus idem est hoc quod in hac ecclesia dedicata beatissime virgini ipsius virtus sit potentior quam in alia ad faciendum miracula et succurrendum inuocantibus se et hoc preferant ratione talis vel talis imaginationis sue vel ratione solite peregrinationis illic continuatae et sic de similibus absque numero

Consideratio XVII

¶ Considerandum est igitur quod paucissimi morum est ad diuina se erigere vel eleuari nisi per corporalia. Sed nec confidentia de deo et sanctis facilius a multis habetur sine quadam speciali obseruatione et frequenter corporali vel imaginaria. Talis tamen imaginatio fortis et confidens de diuino auxilio licita est et meritoria quamuis consurgat per media vel exempla corporalia et per quasdam actiones extraneas que mouent adiuuare et augent imaginationes ad spem vel confidentiam de obtinendo salute per et media dicuntur videlicet imaginatio fortis facere casum vel etiam liberationem

Consideratio XVIII

¶ Plus distinguendum est de obseruationibus circa cultum dei et sanctorum quod aliquae obseruationes huiusmodi sunt manifeste licite immo et obligatorie quas videlicet tradidit ecclesia. Alique sunt penitus illicite et demeritorie quas ecclesia reprobatur per expressum. Aliae autem sunt medie que de genere suo nec bone sunt nec male sicut leuare festucam in templo. Sed sunt moraliter bone aut male per appositionem circumstantiarum presertim intentionis et finis

¶ Similis potest fieri distinctio de credendis quod aliqua sunt firmiter credenda. Alia eque firmiter discredenda. Alia vero que sine periculo possunt vel credi vel non credi. Ceterum de obseruantibus primi et secundi generis potest et debet fieri secure predictio scilicet quando sunt expresse per ecclesiam et doctores vel approbata vel reprobata. De alijs vero tertij generis cautissime predicandum est ut nec nimis generaliter assertiue et absolute approbentur et presertim quod si cadant sub precepto vel fide certa nec etiam

am reprobentur absolute et simpliciter quas si sint peccata que non possunt bene fieri et que obligent ad non credendum.

Consideratio XIX

¶ Rursus aduertendum quod apud simplices qui videntur bone fidei et in alijs religiose viues/obseruantes ecclesiasticam disciplinam et doctrinam agendum est potius ad rectificationem actuum suorum et ad bonam interpretationem iuxta intentionem bonam quas habere debent. Quod damnentur vel arceantur deserere suas consuetudines/presertim per illos qui non sunt tante auctoritatis quod possint sine scandalo tales obseruationes extirpare. Secus forte ubi adueniret auctoritas prelatorum vel pape vel generalis concilij. Unde et quando predicatur nimis acriter contra obseruationes talium personarum que de uote sunt in multis alijs potest consurgere in ipsis quedam pusillanimitas atque oriri ex hoc in peruersis maior arrogancia irrita sua bonorum et simplicium huiusmodi aliarumque deuotarum personarum.

Consideratio XX

¶ Datur adhuc circa dictas obseruationes presertim propter illos qui sunt depressi in intellectu ac rudes ad capiendum subtiles resolutiones nostre fidei et catholice religionis prout tactum est supra de consideratione decimaseptima. Ad datur in his et dicamus quod in talibus ita temperate se habeant quod nec reprobent eos qui talia non faciunt quasi sint obligati sic facere quod etiam in talibus non ponant firmam spem suam taliter quod existiment deum vel sanctos non debere eis prebere auxilium vel salutem nisi obseruationes tales excuerint quasi sit in illis quedam necessitas ut pereas et non aliter inducatur deus et sancti id facere quod petuntur. Possunt tamen existimare vel sperare cum pietate fidei et religionis christiane quod reuerentia exhibita deo et sanctis per huiusmodi obseruationes eis vtiq; placeat.

Consideratio XXI

¶ Confirmatur per premissa exempla que videmus in ecclesia. Quia commurauit ecclesia multos gentilium ritus non eos penitus auferendo sed inter

De directione cordis

q̄ non incurret tunc infirmitate. Et sic
babeat diuitias/vel prosperabit in mer-
catoris/vel etiam in spiritualibus/ exempli
faciēdo q̄ videlicet videbit ante mortē ocu-
lis corporalibus beatissimam virginem aut
aliquem sanctorum/vel aliquam sanctam
et ita dereliquis. Que omnia frivola sunt.
nec habent quicquid roboris aut fundamen-
ti.

Considera. xxv.

Pro aliquibus nihilominus licitum est expectare aliqua quasi per miraculum cum recursum ad deum et sanctos eius/qualia sic expectare sine cooperatione propria alias nequaquam foret licitum siue laudabile. Et hoc in multis casibus est consideratione dignissimum. Unde si simplices homines non haberent predicatores et instructores super credendis et agendis ad salutem pertinentibus/possunt rationabiliter instructionem sui postulare a domino deo per miraculum. ut pote per infusionem divinitus/preter nature operationem illuminari. Quia ubi deest naturale et humanum subsidium. potest immo et debet spirituale et supernaturale rationabiliter expectari et expectari/cum gratia non desiciat et utique minus quam natura/in necessariis. Provenit inde fortassis q̄ multi rurales et idioti sepe citius operantur suam salutem/sine offendiculis erroris/et absque deviatione preceptorum divinum et ecclesiasticorum/preter firmam devotam et humilem spei quam in divino habent auxilio repositam. quam clerici et litterati et alij. quotidianis exercitiis lectionibus/et sermonum auditionibus/qui plerumque facilius errore et devio precipitantur. Sic etiam sepius a deo miraculose ab ecclesiis et congregationibus pastoris solatio orbatis/petitum sunt/et adhuc licite peti possunt idonei boni et utiles pastores et prelati. Sicut legitur de sancto nicolao et pluribus alijs.

Conside. xxvi.

Habet autem ad hanc considerationem religiosi et solitarij q̄ deseruerunt mundum et ea q̄ in eo sunt q̄ ad curam administrationis/cam magnam recurrere ad deum in suis orationibus cum expectatione divini auxilij/sine sollicitudine alterius cure querendi vel videri auxilio alio temporalis/in faciēdo illud

q̄ in se est. Nam oratio et bene vivēdo faciunt totum q̄ in se est. Secus est in bonis administratione atq̄ cura/siue in presidendo ut reges et iudices/siue in corripiendo et docendo ut prelati et doctores/quales vis scire possunt sine magis sollicitudine et trepidatione an fecerint vel faciant quod in se est.

Conside. xxvii.

Nihilominus dicitur per regulam q̄ in oratione sua consideret homo si faciat vel fecerit probabilis conjectura q̄ in se est. et q̄ q̄d sperat per tu ad se vel suum officium iuxta naturale procedendi modum. Ad enim requiritur cetera. Et si sic tunc ferat audacter/et sine scrupulo deum retinendi. totam cordis sui directionem dei/expectando suum divinum auxilium. Quasi dicat cum iosephat rege. cum igremus q̄d agere debeam? supple ultra ea q̄ egimus aut fecimus? sed solum habemus residui/ut oculos nostros ad te dirigamus.

Conside. xxviii.

Alet insuper hec doctrina apud quemlibet optantem bonum alicui/cui tamen via nature succurrere non potest/vel prope distantiam localem/vel insufficiētiā suā quācumque aliam ut toto corde dirigat ad deum et sanctos eius oratione sua/dicēdo dñe de me apud te est oculus meus pro salute huius/vel illius persone. Sed nihil aliud mihi suppetit/et ut tuum implorem pro ea auxilium/puta et implorem. et toto corde affecto/quet tu pro me implorem/aut certe per angelos tuos sanctos/vel saltem per bonos alios/ad hunc magis quam ego idoneos agere digneris circa tale vel tale personam q̄ sue salutis sunt. q̄ ego nequam sufficio implere docēdo/monēdo/hortando/corripiendo etc. aut alias puta vinctio eius q̄ docet de omnibus/inspiraverit/orando

Considera. xxix.

Damus per directionem cordis/circa crudelitatem eorum que narratur in scriptis verbis et legendis sanctorum/et aliorum gestis/siue illa sint miracula/siue excellentis gratie merita/que favore vident christiane religioni/et hominum proficere edificationi. Similiter quoque circa indulgentiarum adeptionem per tales vel tales orationes/ut pote q̄ dixerint quatenus pater noster et ave maria coram imagine beate crucis. babeat mille dies/vel etc. ant

nos indulgentiar. Similiter etiam circa denunciations futurorum per illos qui videntur deuoti et religiosi. Similiter denique circa visionem quorundam somnio et proiuuandis mortuis. ut quod videatur pater admonens et petens tot et tales missas aut elemosinas vel peregrinationes pro sua liberatione. Circa hec itaque et similia multum caute procedendum est et prouidendum ne apponatur firma vel pertinax credulitas propter erroris periculum. neque etiam oportet huiusmodi omnino et prinaeiter dissentire. nec etiam penitus contemnere et reprobare. Est igitur ambulandum in his via media et regia. in qua dirigis deuotio illa qua vocamus pietatem fidei. cuius proutio est accepta. reilla per modum cuiusdam probabilitatis et amoris. que videntur religiones christianam et dei dilectionem conseruare. vel ad ipsas incitare et accendere.

Considera. xxx.

Vide in predictis casibus et similibus potest homo amplecti talia et similia que inducta sunt. non tanquam necessaria ad credendum vel operandum. sed tanquam aliquid que possunt aliquid utilitatis afferre si recogitentur aut pficiantur. Exempli gratia. Si dicam quinquies orationem dominicam cum salutatione angelica. coram imagine crucifixi. possis sperare de diuina misericordia. Quod si non tantas quantas ibi asseruntur saltem aliquas consequatur indulgentias. deo indulgentiarum domino notitas. Similiter si fecero quedam opera pia pro anima patris mei. ex viso somnio. non quasi obligatus sed pie admonitus. presumendum est quod utique melius agam visioni satisfaciendo. quam eam penitus contemnendo. Et ita consimiliter intelligendo propter cautelam maiorem de pronunciatione futurorum. et de operatione miraculorum. in quibus utique reuerentia diuine misericordie et potestati omnipotentis dei principaliter est exhibenda.

Veruntamen prelati et doctores debent vigilantiores et cautiore esse in premissis quam simplices. ut prouideant ut talis pietas fidei si plus debito excesserit. et non secundum scientiam. vergat tandem in detrimentum fidei ac superstitionem intolerandam. De

itaque potest in publicis predicatibus et hortationibus talia refrigerare quam approbando dilatare. Tum propter pronitatem hominum ad superstitiones. Tum quia solennis predicatio doctorum. talibus simplicibus alias afferret fidem. et auget in his que vera sunt et de necessitate credenda. eo quod a tam magis hec approbare quasi intellexerint. Tum tertio quia satis suppetunt exempla pietatis fidei et religionis christiane in scripturis sacris et historiis auctenticis. sine multiplicatione huiusmodi nonorum superfluum. que nec solidum satis habent fundamentum cui possit sic cum talibus quibus inniti. quin imminet multiplicis casus periculum. cum deuiatione a principali fidei fundamento. Quemadmodum videmus in simili. in regionibus aliquibus. de censuris et legibus adinuenis circa particularis res obseruantias. quandoque nec ad salutem necessarias. quod videlicet sepe preferuntur legibus dei et euangelicis. immo et hoc ipsum manifeste videmus in decretis et decretalibus. unde et seuerius punitur quandoque monachus sine cuculla incedens. quam adulterium aut sacrilegium committens. Et grauius plectitur agens contra unum pape decretum. quam delinquens contra diuinum preceptum et euangelium. Iuxta improperium christi ad phariseos. Irritum fecistis mandatum dei. propter traditiones vestras.

Considera. xxxi.

Consequenter in administratione spiritualium quorumcumque directio cordis utilis est et valde necessaria. propter duo principaliter. Primum est detestatio et ampliatio simonie facta per aliquos doctores iuris canonici. Alterum est usus communissimus qui ad oppositum esse videtur iurium canonicorum de simonia loquentium. ita ut nisi reperiat excusatio aliquis per directionem cordis. vix inuenitur inter dispensantes vel suscipientes spiritualia qui tutus et purus esse videatur. Qua super re editus est tractatus et inducta distinctio propter illos qui dicunt committi simoniam si dentur spiritualia intuitu vel interuentu alicuius commodi temporalis presertim resecuta.

XVII.

XVIII.

XXIX.

Confide. xxxii.

Itaq; resoluendo materiā possu- mus inuenire distinctōne quadru- plicem de intuitu vel respectu com- modi temporalis pro spiritali. potest eni intuitus ferri ad temporale commodum. Primo tanq; ad precium rei spiritalis / q; si sit adequatio valoris vnus rei ad alterā sicut est in emptione et venditione cuiuslibet rei. Potest secūdo ferri intuitus / ad cō modum temporale tanq; ad motiū prin- cipale dandi spūalia. vel ad finem vltimū in quo sistit intuitus spiritalia conferen- tis. Potest tertio ferri intuitus / cōmodi tem- poralis tanq; ad motiū minus princi- pale / vel ad finem subordinatum sub vlti- mo fine. Potest quarto ferri intuitus / com- modi temporalis tanq; ad rem debitā iu- re diuino pro sustentatione illius qui spūa lia subministrabit. iuxta doctrinā christi et apostoli. Quoniam dignus est operarius mercede sua.

Confide. xxxiii.

Quoad propositum dicamus pro re- sponcione succincta et solida / q; p- mus intuitus et secūsus sunt vere simoniaci de iure diuino et humano / et si cō- currat error intellectus q; scilicet talia pos- sint fieri / sicut in primo dicitur / vel q; licite fiant sicut ponitur in vtroq; modo. nunc in- curritur heresis proprie dicta si sint perti- naces. Dicimus consequenter q; si feratur intuitus tertio et quarto modis ille potest esse licitus. immo etiam laudabilis meri- torius ac debitus. hoc tamen attēto q; ob- seruetur illud apostoli. Ab omni specie mali abstinete vos. hoc est Administratio spiritaliū facta sub altero tali intuitu / nō appareat fieri ex modo suo / intuitu primo vel secūdo / vt si non prius exerceant spūa lia si non prius dentur temporalia. Aut si turpiter illa vel ista exigantur cum scanda lo et auaricie nota. In quibus vtiq; casib; possent haberi suspecti de simoniaca pra- uitate sic agētes / et h; p̄sūptione iuris vel fa- cti / et possent ipsi in hoc casu tanq; tales iu- dicialiter euocari.

Confide. xxxiiii.

Radit Ar. q; in finib; subordina- tis vbi vnus est ppter alterum. re- putat vtrobiq; vnum. Hoc dicitur p̄ficiat plurimum ad directionem cordis in- premissis et similib; . Et exempli gratia. Vadit canonicus ad ecclesiam vt lucretur distributiones suas. Ant celebrat curatus missam vel exequias / vt recipiat funeralia Attendendū est si principaliter sistat hic vt ille intentionē suam ad lucrum temporale non reducendo ad finem aliū principaliorē et spūalem. Si sic certū est. quia ē peccatū simonie. Si vero referat ad finem vltimo- res et superiorē ac bonū. q; s. ista lucra spūalia vult recipere p sustentationē suā / q; tenus nūc et posteri occupari possit circa spūalia ex- ercitiā principal. Hec ē intentio cordis re- cta et bōa. Sed attendat diligēter hō ne mē- tial iniquitas sibi. Ad et varijs signis pote- rit q; in seipso et in alijs cognoscere

Confide. xxxv.

Isim ē aliq; q; si canonic; vadat ad horas lucrativas. alias nō itur; q; hoc sit signū euidēs q; ad ecclesiaz simoniace prauitatis. et q; intentio talis ne- queat eē recta. Attamē hoc nō oportet ita sp̄ dici. Altiō q; n; seq̄ref; adēnatō q; si ton; sta- tus tā clericor; q; religiosor; atq; seculariū Cōstat q; ppe q; nō nūq; carbutien. in cer- to p̄uentu suo / certas dicit exēq;as p certo s̄- functo. q; saltē p̄tali. alias nō dicerēt si nō aliq; inde fruct; spūalis eēt secutur; . Et iu- ste. Silt; ē de alijs religiof. necnō d; seclari- bus canonicis et curatis. et de oī generaliter hoim statu i eccia dei. Sic nec opifex age- ret q; sue art; sit sine spe lucri. Pōt itaq; ecc- liaſtie ad ecciaz ires sub spe lucri mō p̄d cō- ēt p̄tūc nō itur; sine tali spe / s; i alijs se oc- cupatur; dūmō sit intētio p̄ncipalis dire- cta ad finē superiorē vt tactum est.

Confide. xxxvi.

Est consequenter ex premissis elici qualiter liceat homini se trās- ferre ad statum clericalem aut reli- giosum immo ad curam animarū. aut ad prelaturam / quatinus possit habere sustē- tationem vite sue / sine sollicitudine tempo- ralis exercitiū. Ita tamen q; illam liberta- tem vel ocium referat principaliter ad hō- nozem dei / et eius obsequium. suamq;

et aliorum spirituale salutē. Et si oppo- nitur q nullus potest appetere prelaturā licite et minus illam querere hac ratione. Quia ad officiandum debite in statu pre- lature, necessaria est gratia dei, de qua non potest certus quis esse, an habeat illā. Vi- detur ergo presumptionis esse ingerere se. Respondemus q fallit hec ratio quia ma- gnoz sit doctorum. Quoniam ex simili fieret argumentum q homo non posset ap- petere aut querere q celebraret missam / v'l q eucharistiam recipiat / quia preterquirit q homo sit in gratia alioquin iudicium sibi manducaret et biberet / quia indigne si- ne gratia etc.

Consi. xxxvii.

Propter argumentum immediā- te motus et alia preteracta. distin- guendum est de certitudine pro- ut in quodam tractatulo de pre- paratione ad missam notatum est. Nam alia est certitudo evidentie, sicut est in pri- mis principijs et in rebus expertis. Alia ē certitudo moralis, et est que colligitur et tra- ditur ex probabilibus coniecturis et signis. Et talis requiritur et sufficit in casibus p- missis. Quia certitudine morali potest ho- mo certus esse q est in gratia aut sufficien- ter dispositus ad celebrationem misse, quia videlicet discutit diligenter conscientiam suam nec est sibi conscius de peccato mor- tali neq de quocunq alio canonico impe- dimento. Similiter talis certitudo potest esse in viro ecclesiastico volente curam sive prelaturam videlicet quia non est con- sciens sibi quin idoneus sit cum dei adiuto- rio ad officium tale exequendum q̄tum hu- mana sunt fragilitas que nihil perfectum in homine saltem ex omni parte et beatum iuxta commune puerbium admittit. Scim⁹ tamen pro chdolor q ipsa certitudo nibilo minus adhuc paucorum est / propterea di- gerunt sancti considerātes ea que vt in plu- ribus accidunt q videlicet in tali appetitu et requisitōe precessendi sit peccatum, quā- tis in casu possit esse vt deducimus etiam meritum magnum.

Ecce patet ex premissis q ad directionē cordis proficit cruditio / ne per scrupulos

nimios et irrationabiles deiciatur sinistro- sum nauis a sua rectitudine / vel p plus de- bito relaxationem auertatur dextrosam et incidat in malum.

Finit.

Incipit tractatus

eiusdem de illuminatione cordis / siue de vna preciosa margarita, etiam de ipsa san- cta Margareta.

Simile est regnum celoz ho- mini negotiatori querenti bo- nas margaritas. inuenta autē vna preciosa margarita abiit et vendidit omnia q̄ habuit / et emit eam. Matthei. xij. Una preciosa margarita cui comparatur regnum celoz est calculus ille candidus / in quo est nomē nouū scriptū quod nemo nouit nisi qui ac- cipit / quod beate margarete virgini et mar- tiri collatum est / scđum pmissum christi in Apocalipsi / quia fideliter vicit in manda- tis domini, cuius hodie festiuitas celebra- tur in edicula celle nostre / nomen illud no- uū / ens simplicit / vel ens pur / v'l ens vni- uersaliter perfectus / vel ens quo maius ne- quit intelligi / et tale solus deus / quo non ē maius nomē sanctificandū i seclis. Dicē- te deo. Ego sum qui sum. Ens si analo- gice dicatur de deo et de creatura / dū simpli- citer p se ponitur stat p solo deo fm regulā aristotilis q analogū p se positū stat p suo principali significato. Et recte sic dicitur que admodū ac⁹ semp prior est potētia / et pfe- ctū p̄s q̄ impfectū. Ens quod ē deus nō plene cognoscitur ab alio q̄ ab illo q̄ ac- cipit dum vicerit / et dūz victor deduxerit eū in excelsa / quādo et vbi videbitur deus sicuti ē. Hihilomun⁹ hic in via cōmunicatur ei- us cognitio impfecta multis modis. Sz incōprehensibilis est sibi soli. Ens pōt vniuocedici de deo et de creatura. Sed nō vniuocatione pfecta sicut nec ens dicit vni- uocatione pfecta de accidente et substantia quia non fm eandem perfectionē / nec fm ordinē eundē licet ratio nominis sit eadez scilicet res positua / quecunq et qualiscun- q̄ sit illa supra quam primuz fundatur pri- cipū cōplexū / s. q̄libet ē v'l n̄ ē. Ac p̄inde

XXXV. XXXVI.